

La veritable història del Timbaler del Bruc

Un militar francès en la reserva ha trobat la prova que demostra l'existència d'un timbaler occità que va fer guanyar les tropes napoleòniques en la conquesta de la Jonquera el 1794. La gesta d'aquell nen d'onze anys inspirà la llegenda del Timbaler del Bruc.

Qui més, qui menys, sap la llegenda del Timbaler del Bruc explicada per pares o avis. Per molts deu haver estat una de les primeres històries d'infantesa amb consciència de catalanitat. Però la llegenda del Timbaler del Bruc és això, una llegenda. Aquesta gesta imaginària d'un infant que amb els repics del timbal fa fugir l'invasor francès de Montserrat es basa, segurament, en uns fets històrics anteriors, esdevinguts a la batalla del Voló, als vessants del Montroig, prop de la Jonquera (Alt Empordà), on les tropes franceses van vèncer l'exèrcit espanyol, el 30 d'abril i el primer de maig de 1794. Es a dir, catorze anys abans de la batalla del Bruc (6 de juny de 1808), en què els espanyols, ajudats pels sometents locals, van vèncer els francesos, i en què la llegenda situa la gesta de l'entranyable Timbaler.

La història ens diu que el 6 de juny del 1808 va tenir lloc la primera victòria popular contra els invasors napoleònics, en una batalla lliurada en una collada prop del Bruc (Anoia), contra una columna de gairebé 4.000 soldats napoleònics —la majoria italians— de l'exèrcit del general Duhesme, sota responsabilitat del brigader Schuwart. La columna francesa anava de Barcelona a Manresa. Aquesta

victòria va tenir una gran repercussió en el poble i animà la resistència contra l'ocupació francesa. En aquesta batalla, hi prengueren part els sometents catalans de Manresa i el seu corregiment, d'Igualada i d'algunes poblacions de la falda de Montserrat, coman-

tent i la presència de forces regulars espanyoles van causar sorpresa i els francesos es van retirar, amb unes 300 baixes. Però la llegenda posterior atribuï la victòria a un exèrcit integrat únicament pels sometents sense preparació militar i mal armats i a la participació decisiva d'un infant que, amb els repics del timbal ressonant per Montserrat, feren creure als francesos en la presència de forces molt més nombroses que no les que hi havia en realitat...

Els catalans d'aquella època, exaltats per la victòria contra el francès, van adaptar i capgirar uns fets històrics que havien ocorregut catorze anys abans, també en terra catalana, però al vessant nord de les Alberes, en possessió dels francesos des del 1659, data del Tractat del Pirineu, pel qual França s'annexionà les comarques del Rosselló, Conflent, Vallespir, Capcir i de mitja Cerdanya.

Tornem a mirar què ens diu la història: l'any 1794, el Comitè de Salvació Pública de la Revolució Francesa va nomenar comandant en cap de l'exèrcit dels Pirineus Orientals el general Dugommier, addicte irreprotxable a la revolució, perquè reorganitzés l'exèrcit revolucionari francès i posés ordre a les terres catalanes sota jurisdicció francesa, unes comarques que s'havien mostrat

L'Association Nationale des Anciens Enfants de Troupe francesa ha erigit una estàtua de bronze al poble del Voló en memòria de Pèire Bayle. La llegenda del Timbaler del Bruc, que té paradoxalment l'origen en un heroi militar francès, no és gens coneguda a la Catalunya Nord.

MAITE BARCONS

dats pel tinent suís Francesc Krutter i Grotz. Aquests sometents lluitaren al costat de forces regulars de l'exèrcit espanyol, formades per un destacament de suïssos del regiment Wimpffen número 1 i per un grup de guàrdies valons que s'havien escapat de la guarnició francesa de Barcelona. El repic de campanes cridant a some-

molt rebeques a la revolució i que mostraven simpaties evidents a les tropes espanyoles del rei Carles IV, en guerra amb França des que la Revolució havia executat el rei francès Lluís XVI. El general Dugommier va reorganitzar les forces franceses i prengué la iniciativa militar, presentant al govern revolucionari de París un pla d'annexió del Principat de Catalunya o la creació d'un estat català satèl·lit que protegís la frontera meridional de França. Dugommier vencé els espanyols a Cotlliure, Port-vendres, Bellaguarda, Ripoll, Sant Llorenç de la Muga, Camprodon i, sobretot, a la batalla del Voló. Es en aquest context històric, doncs, que va sorgir la veritable història del petit timbaler que havia d'inspirar la llegenda del Bruc.

L'autèntic timbaler tenia onze anys, es deia Pèire Bayle i era occità, del poble de Torrelles, a l'actual departament de l'Aude (Llenguadoc). Era un de tants *enfants de troupe* que mobilitzava l'exèrcit francès.

Aquell 30 d'abril de 1794 el general Dugommier havia decidit de sortir del Voló per arribar a la Jonquera, passant pel congost de les Cluses i el Portús. Per cobrir la marxa del seu reduït exèrcit i per fer l'efecte d'una gran mobilització, va manar que els tambors repiquessin tant com fos possible pel congost de les Cluses i les valls encaixonades de l'Albera i així poder sorprendre els espanyols. L'engany va funcionar, i les tropes franceses van guanyar la batalla. Entre les víctimes, hi havia el petit timbaler Pèire Bayle que va morir víctima d'un d'obús quan havia arribat, sense parar de tocar el tambor, fins al vessant del Mont-roig, prop de la Jonquera. El mateix general Dugommier va relatar, en una carta adreçada als seus superiors de París, la intervenció decisiva del timbaler d'onze anys en la batalla. Aquest correu del general Dugommier, que autèntifica la història, ha estat trobat pel senyor André Bénabid, antic coronel d'artilleria francès i actual president, per l'Aude i Catalunya Nord, de l'Association

Nationale des Anciens Enfants de Troupe. La gesta del petit timbaler Pèire Bayle es va escampar per tot Europa i, catorze anys després, quan els francesos foren derrotats vora Montserrat, els catalans també van voler tenir el seu. Es van "inventar" el Timbaler del Bruc fent-lo canviar de bàndol i convertint-lo, gairebé, en un símbol nacional de la resistència a l'invasor.

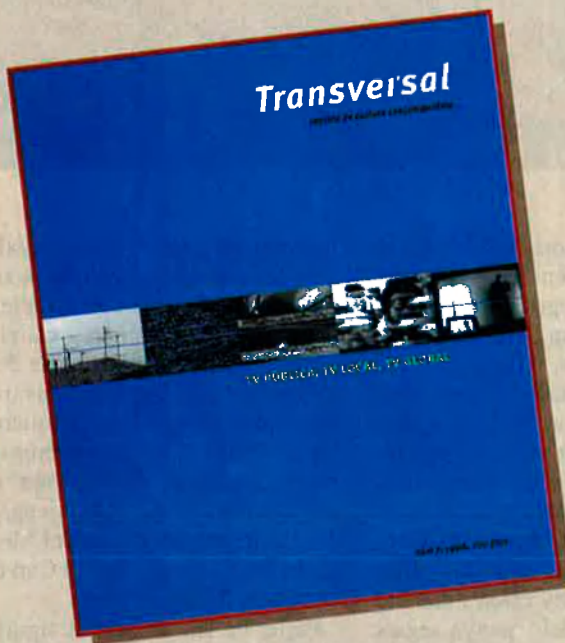
Evidentment, la llegenda del Timbaler del Bruc no és gens coneguda a Catalunya Nord. Contràriament, al poble del Voló no han pas oblidat el veritable timbaler, Pèire Bayle, a qui han erigit una estàtua de bronze, a iniciativa d'antics militars francesos de l'Association Nationale des Anciens Enfants de Troupe. I els francesos no obliden tampoc el general Dugommier, que morí en acció de guerra cinc mesos després del seu petit timbaler, gairebé

al mateix lloc, el mes de novembre del 1794, prop del castell de Mont-roig. En aquella batalla, també hi havia de morir el comte de La Unión, que comandava les forces espanyoles que defensaven Figueres, ciutat que capitulà al cap de pocs dies als francesos. El general Dugommier estigué enterrat a la plaça de la República de Perpinyà fins l'any 1826, quan les seves restes foren dutes a París.

El que no ens diuen les cròniques és si aquell timbaler occità d'onze anys va saber mai per què va morir o si tan sols sabia parlar francès. L'avantatge de la llegenda del Bruc sobre la història del Voló és que, en la imaginació dels catalans d'aquell temps, no va ser necessari que un infant perdés la vida en les guerres dels adults, com va ser el cas del llenguadocià Pèire Bayle de Torrelles.

Aleix Renyé

L'Ajuntament de Lleida edita *Transversal*. *Revista de cultura contemporània.*

Els interessats a obtenir informació sobre la revista, poden adreçar-se a la Regidoria de cultura (C/Major 31, edifici Casinó 25007 Lleida telèfon: (973) 70.03.94 fax: (973) 22.22.88 El monogràfic d'aquest darrer número és dedicat al tema: TV pública, TV local, TV global.

LA PAERIA

Ajuntament de Lleida

El número 7 ja és a la venda a les llibreries